

La lluita sindical a Macosa (1970-1994)

Ferran Saro*

Placa afixada a l'exterior de la Torre de les Aigües en record de Can Girona i dels seus treballadors.

L'objectiu d'aquest article és explicar els darrers anys de la fàbrica Macosa des d'una perspectiva sindical tal com jo vaig viure aquells temps de lluites. Macosa ha estat molt important per a la indústria, però encara molt més com a referència i símbol de la lluita dels treballadors i de la història del moviment obrer català.

Aquest escrit vol ser un reconeixement als obrers que durant diverses generacions van lluitar en unes condicions molt adverses, exposant fins i tot la seva vida, de vegades patint empresonament, tortura i acomiadaments. En nom de tots ells vull recordar Joaquín Cano i Manuel Lages, que van ser acomiadats, junt amb altres, durant la vaga del 1962 i que després es van reincorporar amb l'amnistia laboral de l'any 1979.

La primera vaga de la qual es té constància és la de l'estiu del 1872 per demanar la jornada de vuit hores. Va durar més de tres mesos i va significar el tancament de la fàbrica. Després n'hi va haver moltes més fins a la llarga lluita, des de la clandestinitat, sota la dictadura franquista. Durant la vaga dels tramvies de Barcelona del 1951 va ser desmantellada una cèl·lula del PSUC de Macosa, i la fàbrica també va ser molt activa en les lluites dels anys seixanta contra el sindicat vertical.

Les condicions de treball sempre van ser lamentables. Els accidents mortals eren massa freqüents. Recordem l'accident mortal l'any 1965, quan un treballador va caure dins del forn. El 1969 hi va haver un

accident quan es reparaven unes escales en el metro de la línia 4, a la parada de Girona del carrer del Consell de Cent, on van morir dos companys i dos més van quedar greument ferits. El 1974 va morir un company de la secció de laminació quan li va rebentar una mola. L'any 1979 va morir un electricista que estava reparant una grua.

Del 1970 fins a la democràcia

A partir del 1970, el moviment obrer a Can Girona es va organitzar un altre cop i es féu més visible. Entrar per primera vegada a la fàbrica de Macosa, als voltants dels anys setanta, era com tornar a l'ambient obrer de principis del segle xx. Macosa era una fàbrica immensa, desmantellada, sense calefacció ni refrigeració i on les mesures de seguretat eren mínimes.

Arran de la vaga del desembre del 1970, una cinquantena de treballadors van ser acomiadats, entre els quals hi havia tots els qui formaven part de la Comissió Obrera clandestina, cosa que va fer que la lluita obrera quedés pràcticament desorganitzada durant un temps. La repressió contra aquella vaga va ser duríssima, amb l'objectiu d'evitar qualsevol moviment reivindicatiu. Quan es va tornar a la feina, alguns van ser readmesos, però 23 companys es van quedar al carrer.

Entre el 1972 i el 1973 es va tornar a organitzar una Comissió Obrera clandestina, que ja va actuar de manera permanent fins a l'inici de la democràcia, quan els sindicats van prendre el relleu en la direcció de la lluita. Aquest petit grup estava format principalment per gent del PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya), de l'MC (Moviment Comunista), de l'OIC (Organització d'Esquerra Comunista) i del PTE (Partit dels Treballadors), i entre ells hi havia Idelfonso Barreras, Antonio Díaz, Miguel Moreno, Ferran Saro, Ramón Vázquez, José Neri, Javier Marín, Juan Carrasco, Jordi Carreño, Felipe García, Andrés García, Belisario Marcos, Fabián Zambrano i companys independents. En aquells anys encara no hi havia cap company organitzat del partit socialista.

Una de les eines principals per silenciar els treballadors era la potent organització del sindicat vertical dins de l'empresa. La Comissió Obrera clandestina de Can Girona es va enfrontar de manera dura contra el sindicat vertical, que estava representat per Jesús Calvo, regidor de l'Ajuntament

* Agraïxo la col·laboració en aquest article del company Belisario Marcos.

de Barcelona, un d'aquells regidors del «no al català», president del Patronat de l'Habitatge i vicepresident del sindicat vertical del metall de Barcelona.

Jesús Calvo, que es deia que procedia de l'anarcosindicalisme, sabia conjugar les prebendes (ulleres, pròtesis dentals, préssecs...) per aconseguir als treballadors, sobretot en la concessió de pisos del Patronat de l'Habitatge. De caràcter fort, autoritari i repressiu, intentava evitar qualsevol intent de mobilització per no perdre el seu domini i poder.

La propaganda de la Comissió Obrera sempre anava dirigida a exigir participació i informació en la negociació del conveni col·lectiu que es feia d'esquena als treballadors. La plataforma de la comissió exigia quaranta hores a la setmana, augment per sobre de l'IPC, no treballar els dissabtes, millores socials i al menjador, crear un economat i llibertat sindical.

La fibra d'amiant

També s'exigien millors condicions de treball amb relació a la seguretat laboral i, per tant, es denunciava el paper submís de la Comissió de Seguretat i Higiene. Molts dels accidents i malalties laborals eren conseqüència del tipus de feina, sobretot en els forns i en la laminació i en les feines relacionades amb la fibra d'amiant.

Per a tots aquells companys que van patir accidents i principalment per a aquells que van morir calia un reconeixement i un record permanent, i amb aquest objectiu vam organitzar una jornada reivindicativa el dia 25 d'abril de 2015 en la restaurada Torre de les Aigües, durant la qual es va col·locar una placa en homenatge a tots els companys morts i malalts a causa de l'amiant. Els últims anys han mort oficialment, a causa de malalties provocades per l'amiant, prop de 25 treballadors. I encara ara hi ha un nombre indeterminat de companys malalts per aquesta substància. Aquesta és una malaltia que es desenvolupa entre deu i quaranta anys després d'haver estat exposat a l'amiant directament o indirectament.

La Comissió Obrera va anar passant dels fulls informatius i els cartells de propaganda a petites accions cada cop més obertes i personificades.

L'any 1974 va morir un company de la secció de laminació quan va petar una mola. Es va fer un míting per sorpresa, un mi-

nut de silenci al menjador i una protesta picant damunt de les taules amb les forquilles i demanant la dimissió de la Comissió de Seguretat. A partir d'aquell moment, la Comissió Obrera va aprofitar la mitja hora de descans després de dinar per reunir els treballadors en cada una de les diferents divisions i fer petites assemblees.

Les assemblees servien per crear petites comissions de treballadors per solucionar els seus propis problemes sobre les primes, els cronometratges, la seguretat, etc., sense comptar amb la intervenció dels delegats del vertical. En les assemblees es recollien propostes i servien per anar creant una plataforma alternativa al conveni que el jurat d'empresa presentava en la negociació del conveni col·lectiu.

El darrer conveni que va negociar el jurat d'empresa va ser el de l'any 1975. Per criticar l'opacitat de les reunions del conveni, un company de la Comissió Obrera va parlar al menjador per reivindicar la participació dels treballadors i demanar informació sobre el curs de les negociacions. Aquella mateixa tarda van telefonar a la secció on treballava aquell company perquè es presentés a l'oficina del jurat d'empresa per rebre informació. I el que va rebre va ser un intent de pallissa per part d'un grup de més de 20 membres del jurat, entre els quals hi havia Jesús Calvo.

Un altre company va estendre ràpidament la notícia i un grup de treballadors va iniciar un intent d'aturada com a protesta per l'agressió. Arran d'aquells fets es van sancionar uns 20 companys i, un cop a magistratura, quan els treballadors van denunciar que el responsable dels incidents i de l'intent de pallissa era en Calvo i els seus «enlaces», el jutge Odón Marzal va expulsar els treballadors de la sala, però posteriorment el magistrat va obligar l'empresa a retirar la sanció.

Anys més tard, quan el comitè d'empresa va començar a negociar els convenis col·lectius, curiosament qui va presidir la negociació va ser el mateix jutge Odón Marzal, i amb un resultat força positiu per a la part social.

El 8 de març de 1976 em van acomiadar de manera taxativa i sense dret a cap indemnització. L'empresa va aprofitar una simple discussió de feina amb un company i amic per amagar la causa real de la sanció, que era per motius sindicals i polítics.

Jo ja em veia al carrer per sempre i aquella mateixa tarda vaig parlar amb l'advocat Albert Fina per preparar la meua defensa.

L'endemà, a l'inici de la jornada, la trentena de companys on jo treballava (l'11a divisió, que era la secció de màquines) van començar una aturada perquè consideraven que l'acomiadament era totalment injust. Encara que la pressió dels comandaments va ser molt forta, els companys es van mantenir fermes.

Al cap d'una estona arribaren Ramón Vázquez i Xavier Marín, membres de la Comissió Obrera, per explicar que calia aturar tota la factoria i s'inicià per primera vegada la famosa serpent, que volia dir recórrer totes les naus una a una en forma de processó i cridant a la solidaritat en contra de l'acomiadament. Aproximadament a dos quarts d'onze en el lloc que anomenàvem la plaça del Pi, davant de l'oficina principal de personal, els més de 1.500 treballadors del torn de dia s'ajuntaren i cridaren en veu alta: «Readmissió, readmissió». Jo, que era davant la porta principal d'entrada a la fàbrica, al bar La Fundició, en sentir els crits vaig pujar al terrat per veure què passava. Els treballadors, en veure'm, van iniciar un aplaudiment entusiasta i jo vaig cridar ben fort «Visca la classe obrera!».

L'assemblea de treballadors va escollir una comissió negociadora, sense cap membre del jurat d'empresa, i al final del dia l'empresa em va readmetre sense cap contrapartida.

Aquella vaga d'un dia, que va finalitzar amb victòria, la primera des de la vaga del 1970, va marcar un abans i un després. Va demostrar la força de la Comissió Obrera.

L'altre fet important van ser les últimes eleccions sindicals abans de la democràcia. El sindicat vertical sempre havia guanyat totes les eleccions sense contrincant. Però l'any 1975 va ser molt diferent. La Comissió Obrera va decidir arriscar-se i presentar una llista alternativa amb el nom de Candidatura Independent.

Els candidats eren companys representatius escollits en cada secció i taller. Els nervis en la llista del vertical eren evidents: per primera vegada havien d'afrontar unes eleccions amb cara i ulls. Tots els «jurados i enlaces» es van mobilitzar per exigir als treballadors el seu vot a canvi de totes les prebendes i favors rebuts durant molt de temps.

DELEGACIÓN PROVINCIAL DE SINDICATOS
DE FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J.O.N.S.
BARCELONA

Sindicato: _____
Gremio: _____

CONTRATO DE TRABAJO n.º 296778

entre
MATERIAL PARA FERROCARRILES Y CONST. S.A. **José Gracia Rodríguez**
empresa productor

En Barcelona, a cuatro de Enero de 1945, reunidos de una parte (1) _____, como (2) _____ de la empresa Material para Fe. y Construcciones S.A. dedicada a (3) Metalmurgia con domicilio social en Barcelona, calle de Herrerros, n.º 2 y carnet sindical n.º _____; y de otra el productor (4) JOSÉ GRACIA RODRIGUEZ, de nacionalidad española, natural de Barcelona, provincia de id., nacido a 21 de Mayo de 1926, con domicilio en Barcelona calle de Tortelló, n.º 42, piso 12, con carnet sindical n.º _____, y tarjeta de identidad profesional (5) n.º _____, expedida por el Ministerio de Trabajo a _____ de _____ de _____, dedicado a la profesión u oficio de que se trata desde el _____ de _____ de _____; convienen en otorgar el presente Contrato de Trabajo con arreglo a las condiciones siguientes y pactos adicionales que al dorso se consignan:

- 1.º El productor José Gracia Rodríguez prestará sus servicios en la empresa contratante con la profesión de (6) pinche, adscrito a (7) Talleres sito en Barcelona, percibiendo por ello el salario (8) diario de 675 pesetas y (9) _____.
- 2.º La jornada ordinaria de trabajo será la legal de ocho horas, establecida para esta especialidad, ajustándose las partes para el trabajo extraordinario y retribución, y régimen de descanso y recuperación de fiestas; a lo que para el ramo se halle específicamente dispuesto.
- 3.º Tanto la retribución ordinaria, como la que por su trabajo extraordinario pudiere corresponderle, serán satisfechas al productor (10) semanales vencidos.
- 4.º La duración de este contrato se fija por un plazo de (11) indefinido.
- 5.º Las partes contratantes se obligan al cumplimiento de lo que las leyes dispongan en materia de previsión y seguros sociales, subsidios, etc., satisfaciendo, desde luego, las cuotas para tales fines ordenadas.
- 6.º En igual forma se comprometen a guardar estrictamente las disposiciones generales vigentes sobre trabajos, y en particular el empresario aquellas que se establezcan en favor de la educación profesional de los productores.
- 7.º De manera especial ambas partes contratantes se ajustarán a las Leyes generales y normas especiales establecidas para la industria de que se trata en materia de trabajo.
- 8.º Las faltas cometidas en el trabajo serán susceptibles de sanción, y para la aplicación de la misma se atenderán las partes a las disposiciones vigentes de carácter oficial y reglamentos inferiores válidos, estando prohibidas las de carácter particular.
- 9.º Todas las divergencias que se susciten entre los contratantes con motivo de la interpretación, cumplimiento y consecuencias de este contrato, se obligan a someterlas, en primer término y en conciliación, al Sindicato Vertical correspondiente, como trámite previo y obligatorio a la intervención de la Magistratura del Trabajo.

Y para que conste, se extiende el presente contrato por triplicado (debiendo quedar un ejemplar en poder de cada una de las partes y otro archivado en el Sindicato), firmándolo los otorgantes.

El Productor,
su padre
Julgoncio Gracia

MATERIAL PARA FERROCARRILES Y CONSTRUCCIONES, S. A.
El Director Gerente

El dia de les eleccions va ser llarg. Calia estar amatents a tots els trucs. La nit va ser encara més llarga. Alcaina, que era el president del sindicat del metall de Barcelona, va estar present a la fàbrica per donar suport al seu vicepresident del vertical. La consigna era que de cap de les maneres el sindicat vertical no podia perdre les eleccions a Can Girona.

Finalment, el sindicat vertical va obtenir una majoria molt ajustada, un 51 % enfront d'un 49 % de la llista obrera. Però aquelles eleccions van donar ales a la Comissió Obrera i una victòria moral molt important.

Aquest fet va possibilitar que l'últim conveni negociat pel sindicat vertical, sense cap esforç ni cap mobilització, aconseguís unes millores importants. Un augment salarial per sobre del 20 % i una important reducció de hores de feina. La pèrdua de credibilitat i la baixa moral del jurat d'empresa va obligar l'empresa a anar reconeixent dia a dia els membres de la Comissió Obrera encara clandestina. L'empresa també començava a entendre que els temps estaven canviant.

Eleccions pròpies

Aquests fets van fer possible que, un any abans que els sindicats de classe fossin legalitzats i abans de la convocatòria de les primeres eleccions sindicals democràtiques, a Can Girona l'empresa i els nous líders sindicals acordessin celebrar unes eleccions pròpies. Tots els candidats es van presentar en una llista oberta, cadascú en representació de les noves sigles sindicals, i es va escollir un primer comitè de quinze companys. Els dos sindicats majoritaris van ser CCOO i la UGT, i una petita representació de la CNT i del sindicat de la CSUT. Aquesta majoria de la UGT i de CCOO va ser permanent en totes les futures eleccions sindicals. Per fi, l'esforç i la lluita tenien la seva recompensa.

Una de les primeres accions d'aquell primer comitè sindical va ser la neteja simbòlica de l'antiga oficina del jurat d'empresa. Una tarda, a l'hora de plegar, la majoria dels treballadors van anar passant un a un dins de l'oficina, i amb diversos estris es feia una neteja de tot el que havia significat el vertical a Can Girona.

Una altra de les accions va ser elegir un ampli consell de delegats de cada secció

i departament com a forma de tenir una representació directa i pròpia del conjunt dels treballadors. Tot aquell esforç i lluita clandestina abans de culminar en un autèntic comitè sindical va necessitar una gran quantitat d'assemblees, de reunions a les esglésies de Poblenou, de baix rendiment, de boicot a les hores extres i d'hores d'aturades.

Arran dels assassinats dels cinc advocats d'Atocha de CCOO, la nit del 24 de gener de 1977, l'assemblea de Macosa decidí una aturada tota la tarda. I l'endemà, quan els sindicats van convocar una vaga en solidaritat amb els companys assassinats, els treballadors de Macosa van seguir la protesta tornant a fer vaga. En una de les assemblees, arran del conveni del metall, realitzada davant les portes de la 7a divisió i en el moment que el company Emilio Decastro parlava de la possibilitat que la policia entrés a la fàbrica, just darrere d'ell la policia ja havia començat l'expulsió dels treballadors.

La legalització dels sindicats de classe. El primer comitè d'empresa

Un temps abans de la legalització dels sindicats el 1977, van sorgir nous líders sindicals, entre els quals hi havia Francisco Neira, que anys més tard va ser el secretari general de la Federació del Metall de Catalunya de la UGT. I a partir de la llibertat sindical van aparèixer més sindicalistes, tant de CCOO com de la UGT. En les primeres eleccions sindicals de la democràcia, CCOO va guanyar en la llista del taller i la UGT en la llista de tècnics i d'oficines.

El nou comitè va començar a negociar en nom dels treballadors sense una gran experiència i enmig de les conseqüències de la important crisi econòmica dels anys setanta. La crisi, causada pel petroli, estava a punt d'arribar al ram de la siderúrgia amb propostes salvatges de desmantellament a partir de la reconversió industrial. A Macosa també la va afectar la guerra entre Iran i Iraq.

A TODOS LOS TRABAJADORES DE MACOSA:

Los Centrales Sindicales de clase abajo firmantes de MACOSA, ante la última oferta de la Empresa, de todos conocida, y la cual es regresiva y atenta gravemente contra nuestros intereses económicos y sociales, máxime cuando se condiciona la inaceptable oferta del 10% a un aumento de la PRODUCTIVIDAD, a una reducción del ABSENTISMO y a una facilidad en el traslado y la MOVILIDAD de la plantilla, rechazamos totalmente dicha oferta.

Por lo tanto y para tomar acuerdos entre todos, APOYAMOS y CONVOCAMOS a todos los trabajadores a la ASAMBLEA GENERAL, que tendrá lugar hoy día 12 en TORRELLERÍA, a las 9,30 de la mañana.

Recordamos que al mismo tiempo los compañeros de Macosa-Valencia también estarán reunidos en ASAMBLEA discutiendo las mismas alternativas y propuestas que nosotros.

- POR NUESTRA PLATAFORMA REIVINDICATIVA Y POR LA DEFENSA DEL CONVENIO
- CONTRA LAS CLÁUSULAS REGRESIVAS DE: PRODUCTIVIDAD ABSENTISMO MOVILIDAD
- SEAMOS TODOS RESPONSABLES: ACUDE Y PARTICIPA EN LA ASAMBLEA.

Barcelona, 12 Marzo 1.980

CC.OO., C.N.T., C.S.U.T.

Un full volant signat per CCOO, la CNT i CSUT convocant a una assemblea.

via Laietana en una assemblea multitudinària, on també participaven membres dels comitès de les altres factories de Macosa.

Va caldre organitzar una caixa de resistència per ajudar els treballadors amb més dificultats econòmiques. L'ajuda i la solidaritat dels veïns i veïnes del Poblenou va ser molt gran. Un cop es van reobrir les negociacions es va avançar poc en els temes econòmics i sobre hores de treball, però en canvi es van aconseguir més millores en els temes socials.

La decisió de tornar a la feina sense haver aconseguit tota la plataforma reivindicativa no va ser gens fàcil. El comitè valorava la importància de tornar tots junts a la feina i no que dia a dia petits grups de companys entressin d'amagat. Del resultat de la votació per majoria de tornar a la feina van arribar algunes primeres veus crítiques contra els sindicats. Però es va fer palesa la importància de la unitat, que havia estat un primer pas i una gran confrontació i, sobretot, que s'havia aconseguit reparar una injustícia aconseguint l'amnistia laboral.

També aquell conveni i aquella lluita van servir per preparar-nos per a tots els nous plans que l'empresa tenia pensat presentar aviat, com eren la reducció de plantilla i, a la llarga, els plans per liquidar Macosa.

A principis de la dècada dels anys setanta, la plantilla de Macosa era d'uns 3.000 treballadors i, entre totes les factories, s'arribava als 5.000. En primer lloc, calia garantir un comitè unitari de les tres factories i, al mateix temps, consolidar i ampliar les garanties sindicals.

Males condicions de treball.

Només a la dècada dels anys setanta hi ha enregistrades 21 actes de denúncies i incidències per les condicions de treball davant de l'Ajuntament de Barcelona. Moltes d'aquelles denúncies han servit posteriorment per acreditar en quines condicions es treballava a Macosa, com es manipulava l'amiant i com tota la factoria estava contaminada.

L'empresa preferia tancar divisions (la 10a, que era el forn més gran, la primera A, que també era un forn, i la primera B, que era laminació), amb el consegüent acomiadament de molts treballadors, perquè això era més barat que no pas resoldre les deficientes estructures de les naus.

El primer conveni va exigir una dura negociació i una vaga que va durar 21 dies, amb una gran mobilització pels carrers del Poblenou i de Barcelona. El més rellevant d'aquell primer conveni va ser aconseguir l'amnistia laboral. El fet que els companys que havien estat acomiadats en les vagues del 1962 i el 1970 tornessin a Can Girona significava donar sentit i reconeixement a tota la lluita clandestina que el moviment obrer de Macosa havia portat durant la dictadura franquista.

En aquell conveni, l'empresa volia demostrar la seva fortalesa i fer veure al nou comitè que no ho tindria fàcil. Davant la gran unitat dels treballadors, la direcció es mantenia ferma a no augmentar els salaris i no reduir hores de treball.

Vaga indefinida

Aquella situació comportava forçosament anar a la vaga, no desitjada però imprescindible. Després de moltes assemblees, aturades parcials, baix rendiment i boicot

a les hores extres, tan sols quedava l'arma de la vaga indefinida.

Després d'una votació en assemblea es va demanar un referèndum i el comitè el va organitzar. No cal dir que els comandaments de l'empresa van donar l'ordre que tothom votés, fins i tot els que estaven fora de conveni, amb l'ajuda d'alguns dels antics «enlaces i jurados» del sindicat vertical. L'argument de l'empresa era demostrar que era una vaga il·legal i que el desig del nou comitè era sobretot fer una vaga sense cap altre motiu. El resultat del referèndum va confirmar l'acord de l'assemblea i va ratificar anar a la vaga per una gran majoria. L'endemà va començar la vaga, seguida per quasi tota la plantilla, i tan sols van ser necessaris alguns piquets informatius. L'empresa es negava a negociar mentre hi hagués vaga.

Les manifestacions de més de mil treballadors van durar tots els dies de la vaga. Es tallava el trànsit tant al Poblenou com al centre de Barcelona, i sempre s'acabava a la

FOTO: RICARD CUGAT.

FOTO: MARCEL·LI SAENZ

3

Aquest xantatge no era fàcil de combatre, ja que alguns treballadors possiblement preferien seguir treballant en les condicions de sempre i no trobar-se davant d'un expedient d'acomiadament.

De seguida van arribar els expedients de regulació temporal d'ocupació. L'empresa presentava expedient rere expedient. Aquesta nova situació col·locava el comitè en la necessitat d'oposar-se directament als expedients o negociar una millora de les condicions a fi que els companys afectats per un expedient no perdessin salari.

Negociar millores salarials en uns moments en què l'empresa deia que era època de crisi i d'expedients de regulació no era fàcil. En la negociació del conveni calia saber quina era la massa salarial, la cartera de feina, l'evolució de la inflació, el repartiment de beneficis i la situació econòmica tant a escala nacional com internacional, ja que Macosa depenia molt de l'exportació. Des del 1978 van negociar onze convenis col·lectius quasi cada any o cada dos anys, fins al març del 1993, quan es va acordar igualar les condicions entre Meifensa, La Maquinista i GEC Alsthom. Totes les negociacions van anar acompanyades de conflictes col·lectius. Calia demostrar a l'empresa la unitat de tots els treballadors, la força en les assemblees i la capacitat de mobilització.

No sempre es va mantenir la unitat del conjunt dels treballadors, perquè en diverses ocasions hi va haver una divergència important entre els dos sindicats majoritaris, la UGT i CCOO.

1994, el final de Macosa

La dècada dels anys vuitanta va començar amb els expedients de regulació i els plans d'empresa. Macosa exportava molta producció de laminació a Iran i, quan aquest país va entrar en guerra amb l'Iraq (1980-1988), l'exportació va disminuir, fet

que fou utilitzat per l'empresa per presentar el primer expedient de regulació, el 20 de novembre de 1980, que significà a curt termini el tancament de la laminació i del forn. Contra aquest primer ERO, el conjunt de treballadors ens vam oposar amb aturades i vagues fins a aconseguir les millors condicions per als treballadors afectats. Els expedients de regulació temporal anaven introduint baixes incentivades i es van iniciar les anomenades jubilacions anticipades voluntàries.

En el marc de la incorporació d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea (1986), el Govern espanyol va presentar el 1981 el Pla de reconversió de la siderúrgia, amb l'objectiu de reduir els costos de producció i dur a terme el tancament d'instal·lacions.

A partir d'aleshores els expedients de regulació es van anar incrementant. Després de la laminació i del forn arribà l'expedient que va afectar el forn de la 10a divisió. No tots els treballadors van marxar. Alguns, després d'un període de regulació, tornaven a la fàbrica i s'incorporaven a altres divisions.

L'empresa defensava la seva línia de disminució de plantilla a base del que anomenaven els plans d'empresa, que normalment eren a quatre anys. Els plans intentaven justificar la reducció de la plantilla a base de xifres econòmiques i de la cartera de demandes. Aquesta situació comportava molta tensió, lluita i negociació i reunions amb els comitès de València i d'Alcázar de San Juan, per portar una defensa conjunta. Per als treballadors, la paraula màgica era no acceptar cap acomiadament traumàtic.

A poc a poc, durant els anys vuitanta, l'empresa va anar reduint la plantilla de manera significativa, fins a aconseguir baixar del miler de treballadors.

L'empresa intentava incrementar la producció retallant els temps per mitjà dels

cronometratges. En la secció de molles (2a divisió), la direcció acusà els treballadors de boicot, de baix rendiment i fins i tot de sabotatge. Finalment, l'empresa va retirar el seu pla de nous cronometratges.

Quan el desembre del 1979 els treballadors de Macosa van participar en la vaga general del metall de Barcelona, l'empresa sancionà 70 treballadors, mostrant la seva actitud repressora de sempre.

També l'empresa va intentar el 1983 eliminar el temps per esmorzar (10 minuts), que s'havia aconseguit anys abans a base de mobilitzacions i sancions.

El 1986, el Comitè Olímpic va concedir les Olimpíades del 1992 a Barcelona. A partir d'aquella data, cada cop es parlava més que no interessava la continuïtat de Macosa. Barcelona volia obrir els seus carrers al mar i, per tant, calia desviar les línies del tren que utilitzava l'empresa. Al mateix temps, la gran extensió de terrenys de Macosa era un caramell molt profitós per fer beneficis ràpids amb l'especulació immobiliària.

Les publicacions sindicals

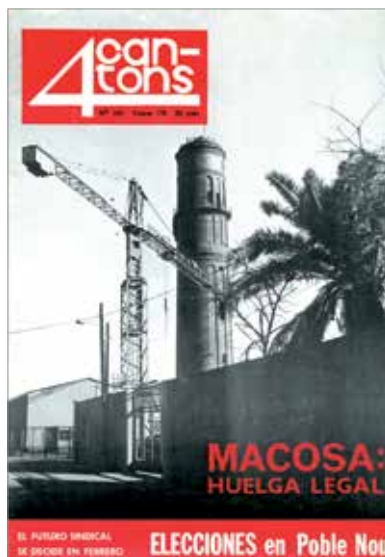
El 1987 es van celebrar noves eleccions sindicals amb un resultat similar als anteriors: l'equilibri entre les dues centrals sindicals majoritàries. Se sabia que aquell comitè hauria d'abordar el principi de la fi de Macosa, que va arribar el 1994.

Macosa es va avançar a la crisi del sector i, el 1989, va arribar a un acord amb la multinacional GEC Alsthom, que es va traduir en la creació de Meifensa. Només els terrenys del Poblenou van continuar essent propietat de Macosa.

La nova empresa va traspasar a altres empreses activitats com ara les escales mecàniques, la fosa, la laminació, el forn de fosa, molles, ballesta i estructures metàl·liques. L'activitat de Meifensa es va centrar exclusivament en el material ferroviari.

FOTO: PEPE ENCINAS

4

El dia 29 de març de 1993 es van fusionar Meinfesa i GEC Alsthom amb el nom de GEC Alsthom Transporte, que el juliol del 1998 va passar a dir-se Alstom Transporte.

La multinacional plantejà l'organització i la reestructuració de les empreses: Meinfesa a Barcelona, València i Alcázar de San Juan, MTM a Barcelona i Ateinsa a Madrid. Per fer aquesta reestructuració, la direcció va presentar a les seccions sindicals, els comitès d'empresa i les federacions de CCOO i UGT el que van anomenar Pla d'actuació empresarial (PAE), amb un calendari que anava de l'1 d'abril de 1991 al 31 de març de 1994.

Com a temes principals es va plantejar tancar la factoria d'Alcázar de San Juan, crear un nou centre de treball a Santa Perpètua de Mogoda i fusionar les plantilles de Meinfesa i MTM a la nova planta. La posició dels sindicats i del conjunt de treballadors va ser no acceptar i reduir els excedents amb jubilacions anticipades cobrant el 100 %, baixes incentivades voluntàries i trasllats voluntaris a altres factories del grup.

L'empresa va presentar un expedient de rescissió de contractes davant la Direcció General de Relacions Laborals el 27 de juny de 1991 que afectava 275 treballadors de Meinfesa i 584 de MTM. Davant la negativa de la multinacional a negociar els excedents, les seccions sindicals i els comitès d'empresa sol·licitaren la mediació del director general de Relacions Laborals, Rafael Ortiz.

Durant el desenvolupament de l'expedient, els treballadors es mobilitzaren amb manifestacions, vagues, talls de trànsit i concentracions davant les oficines de la multinacional a Madrid, al Ministeri d'Indústria i a l'entrada del Parlament de Catalunya, amb el resultat de tres ferits i onze detinguts.

L'expedient es va resoldre el dia 26 de juliol de 1991 i va ser recorregut pels comitès d'empresa i les seccions sindicals. Els excedents es van resoldre amb jubilacions

anticipades per a tots aquells que el 31 de març de 1994 tinguessin complerts els 52 anys amb el 92 % del salari, i per als qui tenien 60 anys o més quan es va aprovar l'expedient, amb el 100 % del salari, així com baixes voluntàries incentivades i trasllats a altres factories del grup.

Una vegada resolt els excedents de plantilla, el juny del 1992 es van iniciar les negociacions per homogeneïtzar les condicions de treball per als qui es traslladaven al nou centre. Aquestes negociacions havien de donar com a resultat un únic conveni per a les plantilles de Meinfesa i MTM a partir de l'1 de gener de 1993. La signatura d'aquest conveni quedà supeditada a arribar a un acord en les condicions de trasllat a la nova factoria de Santa Perpètua de Mogoda. La comissió negociadora del primer conveni col·lectiu estava formada per membres de les dues empreses i es va constituir el 15 de juliol de 1992.

El dia 1 d'abril de 1993 s'arribà a un principi d'acord. Un cop acceptat pel conjunt dels treballadors i de la direcció de l'empresa, l'acord se signà el 19 de maig de 1993.

Però faltava encara acordar l'increment salarial i les condicions del trasllat a Santa Perpètua de Mogoda. El dia 3 de juny de 1993 s'iniciaren les reunions de negociació. Els treballadors demanaven un increment salarial de l'IPC més 2 punts, trasllat en autocar a càrrec de l'empresa i una compensació econòmica pel temps invertit en el desplaçament.

Com en les anteriors negociacions, es va haver de recórrer a les mobilitzacions, afegint en aquesta ocasió una marxa de tots els treballadors fins a Santa Perpètua de Mogoda. Després de diverses reunions sense acord, els sindicats proposaren acudir a la mediació del Tribunal Laboral de Catalunya. El 15 d'octubre de 1993, el Tribunal va fer públic el contingut del conveni arbitral, que preveia un increment de l'IPC,

1 i 2. Manifestació dels treballadors de Macosa a la plaça de Sant Jaume el 1989.

3. Assemblea a l'exterior de la fàbrica durant una vaga del 1975.

4. Portada de la revista *4 Cantons* del febrer del 1978.

autocars per al desplaçament a compte de l'empresa i una compensació econòmica per dia treballat pel temps invertit. L'arbitratge va ser acceptat.

D'aquesta manera finalitzaren les negociacions i, el 13 de desembre de 1993, el comitè d'empresa de Meinfesa va signar el conveni únic per a Barcelona.

Durant el període de les negociacions, a Can Girona ja s'havia iniciat, de qualsevol manera, l'enderrocament de les naus buides tallant les columnes de ferro per baix amb bufador i tirant-les a terra, sense haver tret abans els sostres d'uralita mentre encara hi havia treballadors en algunes naus. En cap moment, la direcció de l'empresa no va organitzar de manera ordenada les tasques de l'enderrocament. Fins i tot, una gran quantitat de plànols i documents de la història de Macosa s'haurien perdut si els treballadors no els haguessin recuperat entre la runa. Avui estan dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Els últims treballadors que van sortir de les velles instal·lacions del Poblenu ho van fer l'abril del 1994.

En aquesta zona del Poblenu davant del mar, on hi havia Macosa, podem veure nous habitatges, molts hotels, places i jardins, i al mig sobresurten la darrera xemeneia de la laminació i la singular Torre de les Aigües, recuperada com a monument històric del que va ser una part de la indústria del Poblenu i de la lluita obrera.

A Santa Perpètua de Mogoda, els treballadors d'Alstom saben quins són els seus orígens i els coneixen bé. Tota la lluita històrica del moviment obrer, tant de La Maquinista com de Macosa no es podrà oblidar mai, perquè forma part del seu esperit i de la seva consciència, tant dels qui estan en actiu com de tots aquells que durant més 150 anys van ser protagonistes en majúscules de la història obrera a Catalunya. ●